

R.K.

Z działalności Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku w latach 1945-1950

Studia Włocławskie 11, 493-508

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

**Z DZIAŁALNOŚCI
WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO
WE WŁOCŁAWKU
W LATACH 1945–1950**

Ważnym źródłem dla opracowania dziejów Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku są roczne sprawozdania z jego działalności. Od dłuższego czasu są one publikowane w „Kronice Diecezji Włocławskiej” (od 2006 r. „Miesięczniku Diecezji Włocławskiej – Kronice”). W latach bezpośrednio powojennych, mimo opracowywania takich sprawozdań nie były one ogłaszane drukiem. Brak też jakichkolwiek drukowanych sprawozdań z lat 1950–1956, kiedy „Kronika” nie mogła się ukazywać z powodu represji władz komunistycznych. Warto zatem uzupełnić tę lukę.

Poniżej publikowane roczne podsumowania pracy Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku z pierwszych pięciu lat powojennych (1945–1950) opierają się zasadniczo na pozostałych w maszynopisach sprawozdaniach¹. Okazało się jednak, że przed publikacją trzeba było je poprawić, uwspółcześnić pisownię, pominąć dane personalne, których nie można jeszcze publikować, oraz w miarę potrzeby w znacznym stopniu uzupełnić. Uzupełnienia okazały się konieczne w tych sprawach, które wówczas wszystkim wydawały się oczywiste, a dziś już takimi nie są. Dokonano ich w oparciu o pozostające dotychczas w rękopisach księgi (wszystkie zapoczątkowane przez ks. Stefana Wyszyńskiego) zawierające informacje dotyczące działalności włocławskiego Wyższego Seminarium Duchownego: Kronikę², Księgę protokołów z posiedzeń Rady Pedagogicznej³, Księgę ocen⁴. Należy jednak zaznaczyć, że nawet w tych księgach, mających walor dokumentów, zdarzają się pomyłki, które mogą zdezinformować mało doświadczonego kwerendzistę.

Rok akademicki 1945 (IV–X)

Zanim seminarium włocławskie zaczęło pierwszy w powojennych dziejach rok akademicki, znaczna jego część, profesorów i alumnów, cierpiała jeszcze w niemieckim obozie koncentracyjnym w Dachau. Po wyzwoleniu 29 kwietnia 1945 r. alumni ci przebywali na rekonwalescencji w Paryżu i w miarę możliwości kontynuowali studia. Dziesięciu z nich 29 lipca otrzymało święcenia kapłań-

skie z rąk biskupa wrocławskiego Karola Radońskiego w Paryżu. Czterech z nich od razu zostało skierowanych na zagraniczne studia specjalistyczne: Bolesław Kurzawa, Kazimierz Majdański, Franciszek Olczyk i Antoni Warmuz, aby po ich zakończeniu mogli uzupełnić uszczuploną przez wojnę kadre profesorską.

Kilku alumnów wrocławskich kończyło jeszcze studia w innych seminariach polskich i przyjęło święcenia kapłańskie dołączając do grupy 29 kapłanów wrocławskich wyświęconych w czasie wojny poza diecezją wrocławską.

Rok akademicki 1945, pierwszy po wojnie, był skrócony, obejmował bowiem nie przepisanych statutem 30, lecz zaledwie około 20 tygodni wykładowych. Ze względu na niemożność kontynuowania seminarium we Wrocławku (zdeastrowany gmach, trudności aprowizacyjne) przeniesiono je – na zaproszenie proboszcza ks. Stanisława Tywonka – do pobliskiego Lubrańca i umieszczono w tamtejszej plebanii. Zjazd alumnów wyznaczono na 5 kwietnia, ale w tym dniu było zaledwie dwóch alumnów. Następni przybywali stopniowo w kolejnych dniach. Rok akademicki musiał się zatem rozpocząć z opóźnieniem, trzydniowymi rekolekcjami (7–10 kwietnia), które prowadził ks. Stefan Wyszyński, opierając rozważania na motywach liturgicznych. Po kilku tygodniach działalności w Lubrańcu, sytuacja we Wrocławku poprawiła się na tyle, że seminarium mogło być stopniowo przeniesione do Wrocławka: 11 maja alumni kursu I i II, 22 maja pozostałych kursów. Porządkowanie gmachu seminaryjnego i otoczenia trwało cały ten rok, a także lata następne.

Praca dydaktyczna trwała od 12 kwietnia do połowy października, bez tradycyjnych przerw, by dać alumnom możliwość przerobienia w przyspieszonym tempie całego roku studiów. Pierwszy semestr trwał do połowy lipca, potem odbyły się kolokwia, które zajęły dwa tygodnie, a następnie tydzień odpoczynku. Wykłady drugiego semestru rozpoczęły się 3 sierpnia, a zakończyły 22 września; na egzaminy wyznaczono dwa i pół tygodnia, ogłoszenie wyników nastąpiło 12 października, a 13 października alumni wyjechali na trzytygodniowe wakacje.

Moderatorzy i profesorowie. Funkcję p.o. rektora (reprezentowanie Seminarium na zewnątrz) Rada Pedagogiczna powierzyła ks. dr. Adamowi Jankowskiemu, natomiast organizację studiów oraz wychowanie i opiekę duchową nad alumnami – ks. dr. Stefanowi Wyszyńskiemu. Dnia 13 czerwca t.r. funkcję prefekta powierzono ks. mgr. Janowi Oświecińskiemu. Funkcję prokuratora (dyrektora ekonomicznego) pełnił ks. Stanisław Tywonek.

Do grona dydaktycznego udało się zgromadzić w kwietniu 1945 r. pięciu księży profesorów, potem przybył szósty – ks. Tadeusz Guzenda, a w czerwcu 1945 r. siódmy – ks. mgr. Jan Oświeciński. W końcu września wrócili do Wrocławka dwaj kolejni przedwojenni profesorowie seminarium wrocławskiego, którzy od początku następnego roku akademickiego objęli wykłady: ks. mgr. Bolesław Kunka, przedwojenny długoletni wicerektor, więzień Dachau, oraz ks. dr. Józef Kruszyński.

N a u c z a n i e. Poszczególni księża profesorowie wykładali w bieżącym roku akademickim następujące przedmioty:

- ks. dr Antoni Borowski – teologia moralna ogólna i szczegółowa oraz teologia pasterska (pastoralna),
- ks. dr Adam Jankowski – wszystkie przedmioty filozoficzne, poza logiką i historią filozofii,
- ks. dr Stefan Wyszyński – ekonomika, socjologia katolicka, socjologia stosowana, prawo kanoniczne, teologia ascetyczna i mistyczna, historia Kościoła (systemem ćwiczeń),
- ks. dr Władysław Mirski – dykcja, wymowa, homiletyka, pedagogika,
- ks. dr Józef Iwanicki – logika, historia filozofii, teologia fundamentalna i dogmatyczna,
- ks. mgr Jan Oświeciński (od 13 VI) – język grecki, łacina, liturgika, patrologia, historia Kościoła,
- ks. Tadeusz Guzenda – śpiew.

Z powodu braku profesora ze specjalistycznym wykształceniem biblijnym nie wykładano w tym roku tak ważnego dla kapłana przedmiotu, jakim jest Pismo Święte. Z tego samego powodu nie były wykładane: katechetyka, sztuka kościelna i medycyna pastoralna. Mimo to od alumnów wymagano znajomości tych przedmiotów, a więc musieli zapewne zdobywać wiedzę w tym zakresie przez samokształcenie. W księdze ocen wpisano nazwy 47 przedmiotów, które można uważać za figurujące w ówczesnym, a przejęte z przedwojennego *ratio studiorum*.

Sytuację grona dydaktycznego utrudniał fakt, że niemal wszyscy profesorowie, z wyjątkiem ks. Wyszyńskiego, mieli przydzielone dodatkowo placówki duszpasterskie.

Stan liczbowy alumnów. W dniu rozpoczęcia roku akademickiego seminarium liczyło 12 alumnów, których prowizorycznie podzielono na cztery kursy. Potem stopniowo przybywali następni, a w połowie roku przyjęto ponadto pięciu kleryków orionistów. W sumie w księdze ocen w tym roku zapisało 39 alumnów, podzielonych na pięć kursów: kurs V – 4 alumnów, kurs IV – 6, kurs III – 10, kurs II – 6, kurs I – 13.

Ważniejsze wydarzenia. W bieżącym roku akademickim ze względu na brak czasu starano się ograniczać świętowanie, ale najważniejsze uroczystości mimo to obchodzono. Na przykład 28 kwietnia 1945 r. na uroczystość odpustową w kościółku seminaryjnym św. Witalisa przyjechała z Lubrańca pełna asysta klerycka. Po powrocie seminarium do Włocławka alumni przez pewien czas dojeżdżali do Lubrańca z asystą, w której tamtejsi parafianie się rozmiłowali, a księża profesorowie – z kazaniami.

Ponieważ w czasie wojny Niemcy częściowo wywieźli, a częściowo zniszczyli księgozbiór seminaryjny, po wojnie seminarium było całkowicie pozbawione książek. Zaczęto je na nowo gromadzić najpierw we Włocławku, a potem także w Lubrańcu, przejmując przede wszystkim książki po zmarłych w czasie wojny proboszczach okolicznych parafii. Następnie zabrano je do Włocławka i tu utworzono pracownię naukową, która liczyła 800 tomów.

W lipcu wypadły najcięższe prace dla alumnów, ponieważ na te dni przypadły cztery wielkie transporty książek, stanowiących ocalałą część zbiorów bi-

bioteki seminaryjnej wywiezionych przez Niemców w czasie wojny do Poznania. Ich przejęciem i ekspedycją z Poznania zajmował się ks. Józef Iwanicki. Alumni bardzo się natrudzili przy transportowaniu, rozładowywaniu i składowaniu książek na podłogach w pozbawionych regałów magazynach bibliotecznych.

Dwóch z księży profesorów zostało zaszczyconych godnościami kościelnymi. Na mocy specjalnych uprawnień, otrzymanych od prymasa Polski Augusta Hlonda, wikariusz generalny diecezji wrocławskiej, ks. Antoni Borowski, mianował ks. Władysława Mirskiego oraz ks. Stefana Wyszyńskiego kanonikami gremialnymi bazyliki katedralnej wrocławskiej, a ich instalacja odbyła się 14 sierpnia 1945 r.

Wyniki egzaminów rocznych (z obecnością asystentów z grona profesorskiego), biorąc pod uwagę niezmiernie trudne warunki powojenne, nie były złe. W ich wyniku 28 kleryków zostało promowanych na następne kursy. Pozostali albo nie zdawali egzaminów, albo otrzymali tyle not niedostatecznych, że uniemożliwiało to ich choćby warunkowe (z zastrzeżeniem) promowanie na następny kurs. Całkowicie pozytywnie (bez żadnych zastrzeżeń – poprawek) ukończyło je 20 alumnów (ok. 71,4% sklasyfikowanych). Sesja profesorów postanowiła, że ośmiu alumnów, w tym siedmiu z kursu I, będzie musiało złożyć poprawki w terminie do 16 grudnia 1945 r.

Z powodu niemożności normalnego zakończenia studiów, a więc zdania rygorozum (wrócono do niego dopiero w latach pięćdziesiątych) i przedstawienia pracy na piśmie, alumni kończący studia nie otrzymali dyplomów.

Święcenia. Dnia 24 sierpnia 1945 r. w kościółku św. Witalisa odbyły się pierwsze po sześcioletniej przerwie święcenia niższe, których udzielił ks. prał. A. Borowski, na mocy upoważnienia prymasa Polski Augusta Hlonda. W katedrze łódzkiej z rąk bp. Włodzimierza Jasińskiego 22 września czterej alumni wrocławscy otrzymali święcenia subdiakonatu, a 30 września ci sami – święcenia diakonatu.

Rok akademicki 1945/46

Rok akademicki 1945/46, drugi po wojnie, podobnie jak i poprzedni, był skrócony, obejmował bowiem tylko 25 tygodni wykładowych. Pierwszokursiści przybyli do seminarium 2 października i cały miesiąc byli wprowadzani w życie seminaryjne oraz uczyli się łaciny. Pozostali alumni zjechali się 3 listopada. Po trzydniowych rekolekcjach, pod kierunkiem ks. prof. Stefana Wyszyńskiego, 8 listopada odbyło się uroczyste rozpoczęcie roku.

Wykłady pierwszego semestru trwały od 9 listopada 1945 r. do 25 lutego 1946 r. (w tym trzytygodniowe ferie bożonarodzeniowe – od 21 grudnia do 15 stycznia), po czym w dniach od 26 lutego do 6 marca odbyły się egzaminy semestralne. Drugi semestr trwał od 7 marca do 30 czerwca (przerwa wielkanocna od 16 do 27 kwietnia), przy czym wykłady odbywały się do 11 czerwca, egzaminy zaś od 12 do 26 czerwca. Po dwudniowych rekolekcjach nastąpiło zakończenie roku.

Moderatorzy i profesorowie. Stanowiska moderatorów, jak i skład grona profesorskiego, ulegały w ciągu ubiegłego roku zmianom. Obowiązki rektora do 3 maja 1946 r. pełnił ks. dr Adam Jankowski. W tym dniu wrócił na stanowisko rektora, po siedmioletnim pobycie w więzieniach i obozach, a potem we Francji, ks. dr Franciszek Korszyński. Obowiązki prefekta seminarium do połowy maja 1946 r. pełnił ks. mgr Jan Oświeciński. Sprawami duchowymi alumnów kierował początkowo ks. dr S. Wyszyński, potem (od marca 1946 r.) ks. mgr Piotr Tomaszewski. Od połowy maja na wakujące stanowisko wicerektora został powołany ks. dr Leon Andrzejewski, a ks. mgr J. Oświeciński otrzymał nominację na inspektora Niższego Seminarium Duchownego. Prokuratorem (dyrektorem ekonomicznym) był ks. Stanisław Tywonek.

Grono profesorskie na początku roku akademickiego liczyło dziewięć osób (w stosunku do poprzedniego zwiększyło się o dwie osoby); na początku maja 1946 r. wrócili do Włocławka kolejni trzej profesorowie, a odszedł jeden, i w ten sposób grono profesorskie zwiększyło się do 11 osób.

N a u c z a n i e. Poszczególni profesorowie wykładali następujące przedmioty:

- ks. dr Józef Kruszyński – Pismo Święte,
- ks. dr Antoni Borowski – teologia moralna i pasterska,
- ks. dr Adam Jankowski – filozofia, z wyjątkiem historii filozofii i logiki,
- ks. mgr Bolesław Kunka – teologia fundamentalna i religiolgia,
- ks. dr Stefan Wyszyński – socjologia katolicka, socjologia stosowana, prawo kanoniczne (do kwietnia 1946 r.), Akcja Katolicka, kodeks zwyczajów towarzyskich, teologia ascetyczna i mistyczna (do marca 1946 r.),
- ks. dr Władysław Mirski – dykcja, wymowa, homiletyka, pedagogika,
- ks. dr Józef Iwanicki – logika, historia filozofii, teologia dogmatyczna (do początku maja 1946 r.),
- ks. dr Stefan Biskupski – prawo kanoniczne (od początku maja 1946 r.),
- ks. dr Leon Andrzejewski – teologia dogmatyczna (od początku maja 1946 r.),
- ks. mgr Piotr Tomaszewski – teologia ascetyczna i mistyczna, katechetyka (wszystkie od marca 1946 r.)
- ks. mgr Jan Oświeciński – język grecki, łacina, liturgika, patrologia, historia Kościoła,
- ks. Tadeusz Guzenda – śpiew kościelny.

Także w tym roku akademickim nie wykładano sztuki kościelnej i medycyny pasterskiej.

Chociaż uchwała Episkopatu Polski zaleciła prowadzenie w seminariach duchownych studiów sześcioletnich, w seminarium włocławskim przez kilka jeszcze lat ograniczano się do studiów pięcioletnich, głównie ze względu na wielki brak duchowieństwa w diecezji. Pięcioletnie studia seminaryjne starano się potem uzupełniać pięcioletnimi egzaminami wikariuszowskimi.

Stan liczbowy alumnów. Na początku roku było zapisanych 40 alumnów: na kursie V – 5 alumnów; na kursie IV – 9, w tym jeden z diecezji pińskiej i jeden kamilianin; na kursie III – 7; na kursie II – 13; na kursie I – 6. Poza tym dochodziło na wykłady na kurs III pięciu orionistów. Razem było

45 osób studiujących. W ciągu roku zostało usuniętych z seminarium dwóch alumnów, a jeden przebywał na urlopie zdrowotnym. Stąd stan alumnów przy końcu roku przedstawiał się następująco: zamieszkujących w seminarium – 37, w tym alumnów należących do diecezji włocławskiej – 35, dochodzących – 5, razem – 42.

Ważniejsze wydarzenia. W wigilię uroczystości Niepokalanego Poczęcia Najśw. Maryi Panny, 7 grudnia 1945 r., powrócił do Włocławka biskup włocławski Karol Radoński, który spędził czas wojny za granicą. Seminarium 17 grudnia witało u siebie przybyłego Pasterza.

W połowie marca 1946 r. postanowiono wznowić wydawanie „Ateneum Kapłańskiego” i starania o to zlecono ks. Wyszyńskiemu. Po jego nominacji na biskupa lubelskiego, 27 maja 1946 r. na redaktora naczelnego wybrano ks. S. Biskupskiego, włączając jednocześnie do składu redakcji ks. Władysława Szafrąskiego jako sekretarza. Jako administratora czasopisma powołano ks. Józefa Iwanickiego.

Nie udało się natomiast wznowić działalności innych przedwojennych instytucji związanych bezpośrednio z seminarium, prowadzonych przez jego profesorów: włocławskiego Towarzystwa Teologicznego oraz Instytutu Wyższej Kultury Religijnej (zamiast tego ostatniego organizowano w latach bezpośrednio powojennych w adwencie i Wielkim Poście cykle wykładów dla inteligencji, gromadzących około 560 osób).

W bieżącym roku kolejni księża profesorowie zostali zaszczycony godnościami kościelnymi i postąpili w hierarchii kościelnej. Dnia 8 grudnia 1945 r. odbyła się w katedrze włocławskiej instalacja na prałatów kapituły włocławskiej księży profesorów: J. Kruszyńskiego, A. Borowskiego i A. Jankowskiego. W kwietniu 1946 r. ks. S. Wyszyński został mianowany biskupem ordynariuszem lubelskim. Konsekracja jego odbyła się na Jasnej Górze 12 maja 1946 r. Brało w niej udział kilku księży profesorów i 30 alumnów. Dnia 6 czerwca odbyła się instalacja na kanonika kapituły włocławskiej ks. prof. S. Biskupskiego. Tego samego dnia przyszła wiadomość o nominacji na biskupa sufragana diecezji włocławskiej rektora seminarium, ks. F. Korszyńskiego. Konsekracja jego odbyła się w bazylice włocławskiej 29 czerwca. Dokonał jej ordynariusz włocławski K. Radoński, współkonsekratorami byli: bp Stefan Wyszyński i bp Stanisław Czajka.

Wyniki egzaminów w tym roku nie były zadowalające. Siedmiu kleryków usiłujących zdać egzaminy poprawkowe z poprzedniego roku (wszystkie z przedmiotów filozoficznych) otrzymało oceny niedostateczne, wobec czego profesorowie zmuszeni byli dać im możliwość kolejnego zdawania poprawek, ostatecznie do 13 kwietnia 1946 r.

Egzaminy na zakończenie roku akademickiego 1945/46 też nie wypadły dobrze. Z ogólnej liczby 42 alumnów tylko 23 (ok. 55%) ukończyło je całkowicie pozytywnie bez żadnych zastrzeżeń (poprawek). Okazało się jednak, że 16 alumnów będzie musiało uzupełniać egzaminy lub składać poprawki (od jednej do trzech), głównie z przedmiotów filozoficznych. Najtrudniej szło alumnom z nauką psychologii racjonalnej i eksperymentalnej, bo egzamin z tego przedmiotu mu-

siało poprawiać aż sześciu alumnów. Sporą liczbę alumnów obarczono obowiązkiem pracy wakacyjnej nad przedmiotami, z których otrzymali wyniki ledwie dostateczne lub z których nie było egzaminu. W tej grupie znalazło się wielu mających trudności z opanowaniem języka łacińskiego. Dla trzech alumnów egzaminy końcowe stały się całkowicie niemożliwe do przebrnięcia.

Ś w i ę c e n i a. Wkrótce po rozpoczęciu roku, 11 listopada 1945 r., przybył – na zaproszenie wikariusza generalnego, ks. prał. A. Borowskiego – biskup sufragan poznański Walenty Dymek i udzielił święceń kapłańskich czterem alumnom: Waławowi Przyjaznemu, Szczepanowi Wojtasowi, Janowi Rogulskiemu i Zygmuntoowi Grynagłowi. Alumni kursu V, z wyjątkiem Kazimierza Małeckiego, który był diakonem rocznym, otrzymali święcenia subdiakonu i diakonatu. Cztery z nich: Kazimierz Małeki, Józef Minet, Zenon Smogorzewski i Piotr Ciszewski otrzymali 30 czerwca 1946 r. święcenia kapłańskie. Inni alumni otrzymali kolejne święcenia na drodze do kapłaństwa.

Rok akademicki 1946/47

Rok akademicki 1946/47 był pierwszym po wojnie rokiem normalnym, obejmującym przepisane przez regulamin 30 tygodni wykładowych. Zjazd alumnów po wakacjach letnich odbył się 9 września 1946 r. Po pięciodniowych rekolekcjach, odbytych pod kierunkiem o. Kazimierza Dąbrowskiego, jezuita, oraz po egzaminach poprawkowych, 15 września odbyło się uroczyste otwarcie roku, w czasie którego ks. wicerektor dr Leon Andrzejewski wygłosił referat inauguracyjny pt. „Powszechne pośrednictwo Najśw. Maryi Panny w nauce współczesnych teologów”.

Wykłady pierwszego semestru trwały od 16 września do 20 grudnia 1946 r., a ferie zimowe od 21 grudnia 1946 r. do 8 stycznia 1947 r. Egzaminy semestralne odbyły się po feriach Bożego Narodzenia, w dniach od 9 do 21 stycznia 1947 r. W drugim semestrze wykłady prowadzono do 20 maja (w tym ferie wielkanocne od 2 do 15 kwietnia). Trzytygodniowy okres egzaminów rocznych (od 22 maja do 11 czerwca) oraz trzydniowe rekolekcje zakończyły drugi semestr, a zarazem rok akademicki. Uroczyste zakończenie roku odbyło się 15 czerwca.

Moderatorzy i profesorowie. Rektorem Wyższego i Niższego Seminarium Duchownego był bp dr Franciszek Korszyński, wicerektorem Wyższego Seminarium Duchownego – ks. dr Leon Andrzejewski, inspektorem Niższego Seminarium Duchownego – ks. mgr Jan Oświeciński, ojcem duchownym obydwu zakładów – ks. mgr Piotr Tomaszewski, prokuratorem (dyrektorem ekonomicznym) – ks. Stanisław Tywonek.

Grono profesorskie powiększyło się o dwie osoby, m.in. ks. lic. Jana Adameckiego, przedwojennego profesora i bibliotekarza seminaryjnego, który powrócił do Włocławka w wakacje 1946 r. i podjął swoje dawne obowiązki. Liczyło zatem obecnie 13 profesorów (tylko o trzy osoby mniej niż w okresie bezpośrednio przedwojennym).

N a u c z a n i e. Poszczególni profesorowie wykładali następujące przedmioty: bp dr Franciszek Korszyński – teologia pasterska,

ks. dr Józef Kruszyński – Pismo Święte i język hebrajski,
ks. dr Antoni Borowski – teologia moralna szczegółowa,
ks. dr Adam Jankowski – filozofia, z wyjątkiem historii filozofii i logiki,
ks. mgr Bolesław Kunka – teologia fundamentalna i religiologia,
ks. dr Władysław Mirski – homiletyka i historia wymowy,
ks. dr Józef Iwanicki – logika i historia filozofii,
ks. dr Stefan Biskupski – prawo kanoniczne,
ks. dr Leon Andrzejewski – teologia dogmatyczna,
ks. lic. Jan Adamecki – teologia moralna ogólna i liturgia,
ks. mgr Piotr Tomaszewski – ascetyka, pedagogika, katechetyka,
ks. mgr Jan Oświeciński – język grecki, łacina, historia Kościoła,
ks. Tadeusz Guzenda – śpiew kościelny.

Po odejściu z grona profesorskiego ks. S. Wyszyńskiego nie udało się znaleźć odpowiedniego wykładowcy dyscyplin socjologicznych (6 godzin tygodniowo) i dlatego przedmiot ten nie figuruje w tegorocznym planie zajęć. W dalszym ciągu nie udało się też zorganizować systematycznych wykładów z historii sztuki, dlatego ks. J. Kruszyński przeprowadził pod koniec roku cykl wykładów z zakresu historii sztuki kościelnej. Postanowiono wprowadzić fakultatywne lektoraty języków obcych nowożytnych: angielskiego, francuskiego, włoskiego i niemieckiego. W roku bieżącym udało się zorganizować jednak tylko naukę języka angielskiego (ks. A. Jankowski) i języka francuskiego (ks. J. Adamecki).

W bieżącym roku powrócono, poczynając od kursu III, do prowadzenia seminarium naukowych. Seminarium te były prowadzone z trzech przedmiotów. Na prowadzonym przez ks. J. Kruszyńskiego seminarium z Pisma Świętego, które liczyło dziewięciu członków, opracowywano temat: Problem cierpienia w Księdze Hioba; na prowadzonym przez ks. L. Andrzejewskiego seminarium z teologii dogmatycznej, liczącym cztery osoby, omawiano zagadnienie pewności i nieomyślności wiary; seminarium z prawa kanonicznego, liczące trzech członków, zajmowało się, pod kierunkiem ks. S. Biskupskiego, polskim prawodawstwem synodalnym.

Praca naukowa alumnów mogła się rozwijać także dzięki zorganizowaniu w czasie wakacji 1946 r. nowej pracowni naukowej w dwóch salkach na parterze gmachu kleryckiego. Ks. Adamecki rozpoczął porządkowanie księgozbioru głównego biblioteki, ale szło to bardzo powoli i z wielkimi trudnościami.

Stan liczbowy alumnów na poszczególnych kursach przedstawiał się następująco: kurs V – 8 alumnów, w tym jeden z diecezji pińskiej i jeden od kamilianów; kurs IV – 10; kurs III – 16, w tym dwaj kamilianie; kurs II – 6; kurs I – 13. Ponadto na mocy decyzji Rady Pedagogicznej z 12 III 1947 r. utworzono kurs wstępny dla kandydatów zgłaszających się w ciągu roku, którzy mieli uzupełniać wiadomości z języków klasycznych (greckiego i łacińskiego) oraz zdobywać podstawowe wiadomości z filozofii. Na kursie tym było czterech alumnów.

Razem stan liczbowy przy końcu roku wynosił 57 alumnów (dla porównania: przy końcu pierwszego roku powojennego było 32 alumnów, przy końcu drugiego – 42).

Z ważniejszych wydarzeń, które urozmaiciły alumnom znojną pracę kształcenia umysłów i serc, należy wymienić: akademię z okazji imienin biskupa ordynariusza Karola Radońskiego 4 listopada 1946 r.; uroczyste poświęcenie 8 grudnia 1946 r. seminarium wrocławskiego – zgodnie z życzeniem Episkopatu Polski skierowanym do wszystkich seminariów duchownych w Polsce – Niepokalanemu Sercu Maryi, połączone z akademią ku czci Niepokalanej, urządzoną przez Sodalicję Mariańską alumnów; akademię z okazji 8. rocznicy koronacji Ojca Świętego Piusa XII urządzoną 12 marca 1947 r.; nadzwyczaj okazałą akademię (23 marca) ku czci kapłanów i alumnów diecezji wrocławskiej pomordowanych w czasie wojny.

Dnia 3 października 1946 r. odbyła się w katedrze wrocławskiej instalacja na kanoników kapituły wrocławskiej dwóch kapłanów związanych z seminarium wrocławskim: ks. Jana Adameckiego, aktualnego profesora i bibliotekarza, oraz ks. Ignacego Rudzińskiego, byłego profesora i ojca duchownego.

Wyniki egzaminów w tym roku akademickim okazały się lepsze niż w poprzednim. Dobre wyniki końcowe uzyskali alumni ostatniego kursu: czterech – bardzo dobry, trzech – dobry, jeden – dostateczny, a warto dodać, że także w poprzednim roku egzaminy na zakończenie kursu IV wszyscy oni zdali pozytywnie, bez poprawek. Z ogólnej liczby 52 zdających egzaminy – ukończyło je pozytywnie, bez żadnych zastrzeżeń (poprawek) 38 alumnów (73%). Jednak 13 alumnów (ok. 25%) musiało składać poprawki (od jednej do dwóch), znowu głównie z przedmiotów filozoficznych. Nie otrzymał promocji jeden alumn z kursu I.

Święcenia kapłańskie otrzymali 15 czerwca 1947 r. wszyscy alumni ostatniego kursu: Stanisław Kilian, Ryszard Janecki, Stanisław Michalak, Stanisław Napierała, Stanisław Karliński, Stanisław Cieśla, Stanisław Piotrowicz, Eryk Kołodziej.

Rok akademicki 1947/48

Powrót alumnów z wakacji letnich nastąpił 6 września 1947 r. Po egzaminach poprawkowych i po pięciodniowych rekolekcjach, odbytych pod kierownictwem jezuita o. Henryka Poczobuta, nastąpiło 14 września uroczyste rozpoczęcie roku akademickiego, na którym ks. prof. Oświeciński wygłosił prelekcję nt. „Nauczanie łaciny w seminariach duchownych”. Pierwszorzeczni przybyli 13 września, a trzydniowe rekolekcje odbyli przed uroczystością obłóczyn w dniach od 10 do 12 listopada.

Semestr pierwszy, obejmujący wykłady i egzaminy semestralne, trwał od 15 września 1947 r. do 17 stycznia 1948 r., semestr drugi od 18 stycznia do 9 czerwca. Rekolekcje końcowe odbyły się w dniach od 10 do 12 czerwca.

Moderatorzy i profesorowie. Grono moderatorów pozostało takie samo jak w roku ubiegłym, a grono profesorów zmieniło się w niewielkim zakresie. Zakończył wykładanie w seminarium ks. dr Józef Iwanicki, a wykłady po nim (logikę i historię filozofii) przejął nowo powołany do grona profesorskiego ks. dr Władysław Giszter, który jednocześnie objął funkcję

administratora „Ateneum Kapłańskiego”. Wykłady apologetyki i religiologii po ks. B. Kunce przejął ks. dr. Leon Andrzejewski. Zaangażowano dr. med. Kazimierza Cebertowicza (z Lubrańca), który podjął wykłady z medycyny pasterskiej (pastoralnej).

N a u c z a n i e. Nadal nie prowadzono wykładów z nauk społecznych. Przywrócono natomiast systematyczne wykłady ze sztuki kościelnej, choć z braku specjalisty z tej dziedziny zmuszony był je prowadzić ks. J. Kruszyński (biblista).

Wyłoniona z grona księży profesorów komisja opracowała program pięcioletniego kursu nauk filozoficznych i teologicznych. Program przewidywał 32 przedmioty, z ogólną liczbą 132 godziny tygodniowo; przeciętna liczba godzin wykładowych na kursie wynosi 26 godzin tygodniowo. Do *ratio studiorum* włączono następujące przedmioty: logika (4 godz. tyg.), ontologia (3), teodycea (2), kosmologia (2), psychologia (5), historia filozofii (3), etyka (3), propedeutyka filozofii (1), proseminarium filozoficzne (1), ekonomika (2), anatomia i biologia (2), łacina (5), grecki (3), hebrajski (2), śpiew (5), liturgika (7), sztuka kościelna (2), historia Kościoła (4), Pismo Święte (11), patrologia (2), apologetyka i religiologia (6), teologia moralna ogólna (2), teologia moralna szczegółowa (12), teologia dogmatyczna (12), teologia ascetyczna [i mistyczna] (2), teologia pasterska (4), homiletyka (4), prawo kanoniczne (8), socjologia (2), pedagogika (6), medycyna pasterska (2), seminarium teologiczne (3). W wykazie tym brak teorii poznania (prawdopodobnie włączonej do logiki), języków obcych nowożytnych oraz katechetyki, ale tę ostatnią włączono zapewne do pedagogiki (wskazuje na to liczba godzin). Teologię moralną szczegółową, którą dotychczas wykładano na dwóch kursach, łącznie w wymiarze 10 godzin wykładowych tygodniowo, rozszerzono na trzy kursy, w łącznym wymiarze 12 godzin tygodniowo. Na wniosek ks. T. Guzendy do zestawu egzaminów rocznych włączono śpiew.

Na kursach III i IV odbywały się seminaria naukowe: z Pisma Świętego, teologii dogmatycznej i prawa kanonicznego. Alumni kursu V przeprowadzili praktyczne lekcje religii w szkole powszechnej Sióstr Urszulanek. Niektórzy alumni kursu I i II uczęszczali na lekcje języka francuskiego, prowadzone przez ks. kan. Jana Adameckiego.

S t a n l i c z b o w y a l u m n ó w. Na wszystkich kursach było 66 uczniów, w tym na kursie V – 10 uczniów; na kursie IV – 16, w tym dwóch kamilianów, na kursie III – 6, na kursie II – 13, na kursie I – 21.

W a ż n i e j s z e w y d a r z e n i a. Dnia 21 października seminarium gościło biskupów z Łodzi: Michała Klepacza, ordynariusza, i Kazimierza Tomczaka, biskupa pomocniczego. W miesiąc później (21 listopada) gościł w seminarium biskup płocki Tadeusz Zakrzewski. Jak zwykle 4 listopada odchodzono uroczyste imieniny biskupa włocławskiego Karola Radońskiego. Sodalicja Mariańska przygotowała okazałą akademię na uroczystość Niepokalanego Poczęcia Najsw. Maryi Panny (8 grudnia). Wieczornicę urządono na imieniny bp. Franciszka Korszyńskiego, 29 stycznia. Urządzono także akademię papieską w rocznicę koronacji Ojca Świętego Piusa XII. Bratnia Pomoc urządziła dwa wieczory rozrywkowe.

Ożywioną działalność rozwijały, pod kierunkiem księży profesorów, organizacje alumnów: Sodalicja Mariańska, Bratnia Pomoc i harcerstwo. Po referatach ks. dyr. Antoniego Cząstki, kierownika referatu trzeźwości przy ogólnopolskiej centrali „Caritas”, przywrócono do życia istniejące przed wojną Koło alumnów abstynentów.

Wyniki egzaminów w tym roku akademickim okazały się nieco gorsze niż w roku poprzednim. Z ogólnej liczby 63 sklasyfikowanych pozytywnie lub z zastrzeżeniami – 42 alumnów (66,6%) ukończyło je pozytywnie, bez żadnych zastrzeżeń (poprawek). Jednak 21 alumnów (33,4%) będzie musiało składać poprawki, jak zwykle głównie z przedmiotów filozoficznych. Znowu dobre wyniki końcowe uzyskali alumni ostatniego kursu: sześciu – bardzo dobry, trzech – dobry, a tylko jeden – dostateczny.

Zaproponowano wysłać na studia biblijne Henryka Leśniewskiego.

Święcenia kapłańskie otrzymało 13 czerwca 1948 r. dziesięciu diakonów: Andrzej Baziński, Edward Gołas, Antoni Gościmski, Tadeusz Kania, Juliusz Kłoniecki, Henryk Leśniewski, Władysław Stopczyk, Stanisław Szewczyk, Bolesław Trafalski, Józef Włodarczyk.

Rok akademicki 1948/49

Powrót alumnów z wakacji letnich nastąpił 11 września, 13 września odbyły się egzaminy poprawkowe, następnie zaś alumni odprawili pięciodniowe rekolekcje pod kierunkiem o. Stefana Śliwińskiego, jezuitę. Alumni pierwszoroczni odprawili trzydniowe rekolekcje przed obłóczynami, które odbyły się w wigilię św. Stanisława Kostki. Uroczyste rozpoczęcie roku nastąpiło 18 września. Na uroczysty akt złożyło się sprawozdanie ks. profesora Piotra Tomaszewskiego ze zjazdu duszpasterskiego w Lublinie oraz odczytanie programu wykładów.

Semestr pierwszy, obejmujący wykłady i egzaminy semestralne, trwał od 20 września 1948 r. do 17 stycznia 1949 r. Semestr zaś drugi od 18 stycznia do 12 czerwca. Egzaminy roczne trwały od 15 maja do 8 czerwca, rekolekcje na zakończenie roku od 8 do 12 czerwca.

Moderatorzy i profesorowie. Z funkcji rektora zrezygnował w końcu ubiegłego roku akademickiego bp dr Franciszek Korszyński, a od wakacji nowym rektorem został ks. mgr Bolesław Kunka. Jako profesor objął wykłady religiologii, eklezjologii (część teologii fundamentalnej), teologii pasterskiej (po bp. F. Korszyńskim) i nauk społecznych. Pozostali profesorowie pozostali przy dotychczas przez siebie wykładanych przedmiotach.

Nauczanie. W celu uzupełnienia wykształcenia ogólnego alumnów, wracając do praktyki przedwojennej, postanowiono wprowadzić wykłady dodatkowe z astronomii, oceanografii i meteorologii, prowadzone przez ks. dr. Adama Jankowskiego w wymiarze pełnej godziny (60 minut) tygodniowo – w soboty od godz. 20 do 21. Prowadzono też fakultatywne nauczanie języków obcych nowożytnych: angielskiego, francuskiego i niemieckiego. Lekcje praktyczne religii odbywały się w szkole Sióstr Urszulanek.

Zostały wreszcie przywrócone wykłady z zagadnień społecznych, ale w wymiarze bardzo ograniczonym: z 6 godzin wykładowych tygodniowo zaraz po wojnie została tylko jedna godzina prelekcji z zagadnień wybranych na kursie V, i to prowadzonych przez niespecjalistę.

W celu podniesienia znajomości łaciny proponowano używanie na wszystkich wykładach łacińskich terminów i określeń, zobowiązanie kleryków do czytania Nowego Testamentu w języku łacińskim lub powiększenie liczby wykładów z języka łacińskiego.

Oprócz przedmiotów obowiązujących, wchodzących w całość studiów teologiczno-filozoficznych, były dawane lekcje języków nowożytnych francuskiego i angielskiego, na które alumni uczęszczali fakultatywnie.

Rada Pedagogiczna postanowiła o zorganizowaniu następujących pomocy naukowych dla kleryków: 1) wypożyczać za roczną odpłatą będącą w posiadaniu biblioteki seminaryjnej podręczniki; 2) zachęcać do nabywania dostępnych w handlu księgarskim dzieł polskich mających związek w wykładanym materiałem; 3) wskazywać artykuły w czasopismach teologicznych i zobowiązywać do ich czytania; 4) formować komplety alumnów słabych z alumnem zdolniejszym jako korepetytorem.

Bratnia Pomoc alumnów weszła w posiadanie powielacza, dzięki czemu można było powielać skrypty. Jednak w niedługim czasie powielacz został zabrany przez władze państwowe i oddany dopiero w 1957 r.

Postanowiono, że na egzamin końcowy dla kursu V złożą się: 1) praca pisemna, 2) egzamin ustny z bieżącego materiału.

Seminarium naukowe były prowadzone (dla alumnów kursu III i IV) z następujących przedmiotów w zakresie podanej tematyki: 1) Pismo Święte: parable ewangeliczne; 2) teologia dogmatyczna: teoria ewolucji w świetle wiary i teologii; 3) prawo kanoniczne: polskie ustawodawstwo synodalne.

Kończący w bieżącym roku seminarium alumni są pierwszymi po wojnie alumnami, którzy przedstawili – z wyjątkiem (prawdopodobnie) Euzebiusza Modrzejewskiego – wymagane regulaminem, a opracowane przez siebie prace piśmienne:

Jan Baran: „Idea pokory według *Nasładowania* św. Tomasza a Kempis”,

Jan Ciszewski: „Zakony wyjęte i ich stosunek do ordynariusza diecezji na podstawie polskiego ustawodawstwa synodalnego”,

Zbysław Hetman: „Chrystus jako kapłan w ofierze krzyża według nauki św. Tomasza z Akwinu”,

Alfred Karch: „Idea ubóstwa według Pięcioksięgu Mojżesza”,

Jan Kolos: „Idea ubóstwa według Ewangelii”,

Tadeusz Krokocki: „Idea ubóstwa według Psalmów”,

Jan Matuszczak: „Prostota, czyli niezłożoność Boga”,

Henryk Miazin: „Wiara w życie przyszłe w świetle proroków mniejszych Amosa, Ozeasza i Jonasza”,

Jan Nagel: „Obowiązki wewnętrzne duchowieństwa na podstawie ustawodawstwa synodalnego w Polsce przedrozbiorowej i porozbiorowej”,

Szczepan Ostajewski: „Chrystus – Głową Ciała Mistycznego według św. Tomasza”,
Piotr Podsiadły: „Idea ubóstwa według Dziejów Apostolskich”,
Władysław Pogorzała: „Idea pokory w pierwszej i drugiej księdze *O naśladowaniu Jezusa Chrystusa*”,
Jan Reniec: „Obowiązki proboszcza na podstawie ustawodawstwa synodalnego w Polsce przedrozbiorowej”,
Jerzy Wolański: „Problem cierpienia na podstawie księgi Hioba”,
Andrzej Żurański: „Idea ubóstwa według proroków Amosa, Izajasza, Habakuka i Zachariasza”.

Stan liczbowy alumnów. Na początku roku było ogółem 80 alumnów, przy końcu 72, ponieważ w ciągu roku 6 alumnów opuściło seminarium, dwóch zaś otrzymało święcenia kapłańskie. Liczba alumnów na poszczególnych kursach przy końcu roku przedstawiała się następująco: kurs V – 14 alumnów, w tym dwóch kamilianów; kurs IV – 10, w tym czterech orionistów; kurs III – 9; kurs II – 17, kurs I – 22.

Ważniejsze wydarzenia. Dni zwykłej pracy przeplatały wydarzenia radosne i smutne. Dnia 29 października księża profesorowie i alumni wzięli udział w nabożeństwie żałobnym, odprawionym przez biskupa włocławskiego K. Radońskiego za zmarłego prymasa Polski Augusta Hlonda. W dniu 7 listopada seminarium uczciło dzień imienin pasterza diecezji okolicznością akademią. W uroczystość Niepokalanego Poczęcia Sodalicja Mariańska urządziła akademię ku czci Matki Bożej.

Do smutnych wydarzeń należy zaliczyć śmierć długoletniego profesora filozofii, śp. ks. prał. Adama Jankowskiego, który po sześciotygodniowej ciężkiej chorobie zakończył życie w szpitalu Świętej Rodziny w Łodzi. W dniu 16 maja w pogrzebie, który odbył się w Pabianicach, wzięli udział księża profesorowie i 27 alumnów.

Wyniki egzaminów w tym roku akademickim okazały się lepsze niż w roku poprzednim i najlepsze w tym pięcioleciu (1945–1950), chociaż wprowadzono dodatkowy egzamin końcowy z języka łacińskiego. Z ogólnej liczby 72 składających egzaminy nie zdał tylko jeden alumn z kursu I; egzaminy pozytywnie złożyło 59 alumnów (ok. 82% zdających), natomiast z zastrzeżeniem zostało promowanych na następne kursy – dwunastu (ok. 18% zdających). W tym roku akademickim zastrzeżenia otrzymali jedynie uczniowie kursów I i II, jak zwykle głównie z przedmiotów filozoficznych.

Na studia specjalistyczne z zakresu filozofii wytypowano Jana Matuszczaka, który jednak ich nie ukończył, ponieważ zachorował i zmarł w 1952 r.

Wszyscy uczniowie ostatniego kursu ukończyli seminarium i otrzymali święcenia kapłańskie, w tym dwaj: Modrzejewski Euzebiusz i Hetman Zbysław w dniu 20 lutego, natomiast 12 czerwca pozostałych czternastu: Jan Baran, Jan Ciszewski (kamilianin), Alfred Karch (kamilianin), Jan Kolos, Tadeusz Krokocki, Jan Matuszczak, Henryk Miazin, Jan Nagel, Szczepan Ostajewski, Piotr Podsiadły, Władysław Pogorzała, Jan Reniec, Jerzy Wolański, Andrzej Żurański.

Rok akademicki 1949/50

Zjazd alumnów po wakacjach nastąpił 3 września. Alumni pierwszego kursu przybyli do Seminarium 10 września. Egzaminy poprawkowe odbyły się 5 września i tego samego dnia wieczorem rozpoczęły się pięciodniowe rekolekcje, które alumni odprawili pod kierunkiem o. Władysława W. Siwka TJ. Dnia 11 września odbyło się uroczyste otwarcie roku szkolnego, w czasie którego ks. dr Józef Kruszyński wygłosił wykład o najnowszych odkryciach biblijnych.

Wykłady w I semestrze rozpoczęły się 12 września i trwały do 18 grudnia. Ferie świąt Bożego Narodzenia trwały od 19 grudnia do 7 stycznia. Od 8 do 19 stycznia odbywały się egzaminy semestralne. Wykłady II semestru rozpoczęły się 20 stycznia, a skończyły się 13 maja. Ferie wielkanocne trwały od 1 do 17 kwietnia, egzaminy zaś roczne od 14 maja do 14 czerwca. Rekolekcje na zakończenie roku odprawili alumni w dniach od 15 do 17 czerwca.

Moderatorzy i profesorowie. W bieżącym roku funkcję ojca duchownego alumnów objął ks. dr Ignacy Rudziński. Grono profesorskie w ubiegłym roku zostało uszczuplone o dwie osoby: w maju 1949 r. zmarł ks. dr A. Jankowski, a w czerwcu ks. dr A. Borowski zrezygnował z dalszego nauczania. Przybyłe w bieżącym roku do grona profesorskiego trzy osoby: ks. dr Ignacy Rudziński, ks. dr Kazimierz Majdański i ks. dr Stanisław Librowski nie zdołały wypełnić powstałej luki. Ks. Rudziński przejął wykłady teologii pastoralnej oraz ascetycznej i mistycznej, ks. Majdański teologii moralnej szczegółowej i sakramentologii, a ks. Librowski historii Kościoła (zlecono mu też opiekę nad pracownią naukową i prowadzenie kroniki seminaryjnej). Jednak większość przedmiotów filozoficznych trzeba było przesunąć na II semestr, bo wtedy dopiero (w styczniu 1950 r.) wrócił po zagranicznych studiach filozoficznych ks. Antoni Warmuz.

Nauczanie i wychowanie. Ponieważ przedwojenny statut seminarium zaginał, w 1949 r. został opracowany przez rektora krótki tymczasowy statut, regulamin stypendium ufundowanego przez księży dekanatu lipnowskiego oraz kwestionariusz o kandydatach do seminarium, wysyłany do ich proboszczów i prefektów.

Usunięto z programu język hebrajski i ograniczono liczbę godzin przeznaczonych na język grecki. Zwiększono natomiast o 3 godziny tygodniowo lekturaty języka łacińskiego, a dla osiągnięcia lepszych wyników zamierzano uczyć go w dwóch grupach: początkujących i zaawansowanych, jednak z praktycznych względów okazało się to niewykonalne.

Oprócz zwykłych, przewidzianych programem wykładów, ks. J. Kruszyński przeprowadził cykl wykładów na temat współczesnych zagadnień biblijnych. Ponadto odbyły się odczyty zaproszonych gości: Kazimierza Rapacza pt. „Piękno Krakowa”, p. prof. Konrada Górskiego z Torunia o Jakubie Wujku i ks. prof. Józefa Szulety z Warszawy pt. „Cytologiczne podstawy dziedziczenia – tzw. nowa genetyka”.

Lekcje praktyczne religii odbywali alumni dwóch ostatnich kursów w szkole Sióstr Urszulanek i w Niższym Seminarium Duchownym. W sztuce kaznodziej-

skiej ćwiczyli się pod kierunkiem profesora homiletyki przez wygłaszanie kazań w refektarzu kleryckim.

Seminarium naukowe były prowadzone z następujących przedmiotów w zakresie podanej tematyki: 1) Pismo Święte (pięć osób): idea mesjańska u proroków Starego Testamentu; 2) teologia moralna (pięć osób): postawa chrześcijanina wobec dóbr materialnych według nauki św. Tomasza z Akwinu; 3) prawo kanoniczne (dwie osoby): polskie ustawodawstwo synodalne; 4) historia Kościoła (pięć osób): dzieje diecezji wrocławskiej.

Jako owoc pracy na seminariach naukowych przedstawili następujące prace piśmienne:

Jan Borowiec: „Potęga wymowy na podstawie ewangelicznych przypowieści”,
Bogdan Czipicki: „Cześć Najświętszego Sakramentu w ustawodawstwie synodalnym Polski przedrozbiorowej”,

Andrzej Gola: „Rola polityczno-społeczna proroka Jeremiasza”,

Stanisław Jarnuszewski: „P. Jezus jako ojciec, Pasterz i król na tle ewangelii”,
Henryk Kardas: „Bóstwo Jezusa Chrystusa na podstawie ewangelii”,

Jan Kosek: „Idea Mesjasza w Psalmie 21”,
Czesław Lewandowski: „Przywileje i urzędy Najśw. Maryi Panny według pism św. Bernarda”,

Jan Małuszyński: „Królestwo Boże według nauki Pisma św.”,
Franciszek Sapota: „Męka Pana Naszego Jezusa Chrystusa według czterech ewangelistów”,

Władysław Szczepanik: „Prorok Izajasz i jego idea mesjańska”.

Liczba alumnów na początku roku wynosiła 84. W ciągu roku opuścił Seminarium jeden alumn, dlatego przy końcu roku było 83 alumnów. Na poszczególnych kursach liczba alumnów przedstawiała się następująco: kurs V – 10, w tym czterech orionistów; kurs IV – 9; kurs III – 15; kurs II – 21; kurs I – 28.

Wydarzenia. Dnia 20 listopada 1949 r. odbyła się uroczysta akademie dla uczczenia 50-lecia ukończenia seminarium przez ks. inf. Józefa Kruszyńskiego. W lutym 1950 r. Bratnia Pomoc alumnów urządziła wieczór humoru w połączeniu z loterią fantową. Dnia 22 marca została urządzona akademie papieaska z referatem o roku świętym i z dyskusją nt. „Bóg a zło w świecie”. Pod koniec kwietnia została przeprowadzona wobec gremium profesorskiego i wobec alumnów dyskusja *in forma scholastica* o duchowości duszy.

Podobnie jak w roku ubiegłym, seminarium poniosło w bieżącym bolesną stratę przez śmierć jednego z księży profesorów. Dnia 30 marca 1950 r. zmarł w szpitalu we Wrocławiu ks. dr Władysław Mirski, wieloletni profesor homiletyki. W uroczystościach pogrzebowych w Koninie wzięła udział delegacja seminarium, w nabożeństwie zaś żałobnym w katedrze wrocławskiej całe seminarium *in gremio*.

Wyniki egzaminów w tym roku akademickim okazały się w miarę udane. Spośród 82 składających egzaminy okazały się one nie do przebrnięcia tylko dla dwóch alumnów z kursu I, których pozostawiono na tym samym kur-

sie. Pozytywnie złożyło egzaminy 61 alumnów (ok. 74,4% zdających), natomiast z zastrzeżeniem zostało promowanych na następne kursy – dziewiętnastu (ok. 23% zdających). W tym roku akademickim promocje z zastrzeżeniem spotyka się na wszystkich kursach.

Ś w i ę c e n i a. 18 czerwca 1950 r. z rąk biskupa ordynariusza Karola Radońskiego święcenia kapłańskie otrzymało sześciu diakonów diecezji włocławskiej: Bogdan Czipicki, Andrzej Gola, Jan Kosek, Czesław Lewandowski, Franciszek Sapota, Władysław Szczepanik; w tym samym czasie z rąk biskupa sufragana Franciszka Korszyńskiego w Zduńskiej Woli święcenia kapłańskie otrzymało czterech orionistów: Jan Borowiec, Stanisław Jarnuszewski, Henryk Kardas, Jan Małuszyński.

Oprac. R. K.

PRZYPISY

¹ Przechowywane są one w biurze rektorskim oraz bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku.

² Kronika Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, t. 1: 1945–1966 (rkps w Bibliotece Wyższ. Sem. Duch. we Włocławku).

³ Księga protokołów z posiedzeń Rady Pedagogicznej Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, [t. 1: 1945–1955] (rkps w biurze rektorskim Wyższ. Sem. Duch. we Włocławku).

⁴ Księga ocen postępów naukowych alumnów Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, [t. 1–3] (rkps w biurze rektorskim Wyższ. Sem. Duch. we Włocławku).